

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czímzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Gyáripárt az országnak! Réti János. — Lovat vagy szarvasmarhát tartson-e nálunk a kisebb gazda? — Kolozsvár gyümölcsészete és szőlőszete. X. Szentgyörgyi Lajos. — Őr-
etető és dobvédő készülék cséplőgépekre. — Egyveleg: Értesítés
és felhívás. — Cinkupak-e vagy szurok? — Szedermag-osztás. —
Értesítés. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Gyáripárt az országnak!

(Vége.)

Helyesen mondja tehát dr. Ditz „A magyar mezőgazdaság” című becses munkájában, „hogyan azon mezőgazdasági iparágak, melyek mindennél inkább hivatvák a nyers termények nemesbítésére s csekélyebb teriméjűvé tevésére, hogy így a kivitelre képesítsék, vagy hiányzanak, vagy gyöngén vannak fejlődve. A serfőzés elenyészőleg csekély; a főződé minden-
nemű bajban szenvednek, melyek nem engedik virulni; cukor-
gyárak csekély számban képviselvék.”

Szerencsés égalj s talajviszonyainknál fogva nem hogy a külföldet tudnók ellátni iparterményekkel, de saját szükségletünket sem fedezhetjük a gyárak hiánya miatt! Pedig azóta közlekedési útaink — a vasútak terjedésével — szóval javultak, csak vállalkozók hiányzanak.

A szesz- s olaj gyártás is nagyobb lendületet nyerhetne még. A dohány gyártás javulhatna a jobb minőségű dohány előállításával.

De a termőerő fenntartása szempontjából is sajnos körülményre találunk az áruforgalmi statistikában. Ugyanis mezőgazdasági terményeink hulladékai u. m. a korpá, olajpogácsa nagy tömegekben vitetnek ki az országból; pedig ép ez anyagok volnának hivatva a nagy gabona s hustermelés által kivett főbb alkotórészeit (phosphorsav, légeny, kali) a talajnak visszapótolni; mivel ez anyagok töményített s a legértékesebb trágyát szolgáltatják, miután az állattenyésztés által

már nagyrészt értékesítve lettek. Vagy a mi állattenyésztésünknek, s sok helyt jó részt kizsartolt talajunknak nem volna szükség-e tápdús anyagokra? Erő és hizlalo takarmányt szolgáltatnának ezek; a java takarmányt s a trágya essentiáját visszük ki bennök.

Korpa kivitetik évente 453.665 q. 1,474.411 frt értékben.

Olajpog. „ „ 137,808 q. 826.848 „ „

Sőt a kivitt hulladékok közt még állati trágya is szerepel, mely nagyobbrészt csontok, vér, inakból áll; tehát a legértékesebb (légenydús) anyagokból, — sőt még kis részben istálló trágya is vitetik ki!

Idézem itt dr. Ditz H. szavait: „A mint ma állanak az ügyek Magyarországnak, — s minden más gabna exportáló országban — a mezőgazdasági üzletet gonosz rabló gazdaságnak hivatni. Az ország gabnájában kiszállítja talaja erőit, a nélkül, hogy talajának pótlékot juttatna helyébe. A föld elszegényülése a számtan összes szabályai szerint nem maradhat ki. Ez ugyan még okvetlenül nem baj, s pedig mindaddig nem, míg a terményekért tetemesb jutalmat kap az ember, mint a mennyit az eladott talajerő a kivivő országnak ér, de sokkal jobb volna, ha a termelő hasonló árat huzna terményeiből, s ezen kívül a talaj erejét még nem vesztené el visszahozhatatlanul, ha t. i. közelben terményeit elszedő ipar állana.

Magyarország mai helyzetében gazdaságát csak talajerő rovasára gyarapithatja. Belföldi ipar mellett ellenkezőleg az ipar minden emelése közvetlenül a talaj ereje s ekkép a mezőgazdaság emelésére hatna.

Csak az ipar fog nagyobb forgalmat s magasb műveltséget hozni az országba. Mai nap még... mindenki ugyanazt természet, mindenki ugyanazon fölösleg és ugyanazon foggyatkozásban szenved.

Magyarországnak leginkább azon iparágak valók, melyek legtöbb nyers anyagot fogyasztanak, s ezzel a nyers természet becsét öregbitik. Legkevésbé volna szabad a mezőgazda-

sági extractiv iparágaknak hiányozniok. A sörfőzés és szeszgyártás még nagyon alant állanak. A szeszgyártásnak a magyar róna első iparágát kellene képeznie. A szeszgyártás arra volna hivatva, hogy a gabna kelendőségbeli pangását szaporább elhasználással elhárítsa. A mezőgazdasági iparágak a gazdasági terményeket kisebb teriméjűekké, s ekkép kivitelre képesebbekké teszik, — ezek vergődhetnének a legnagyobb jelentőségre. Szeszgyárak, főzödék, malmok, czukorgyárak stb. sarkalják legelőször a mezőgazdaságot fokozott termelésre, s óvják meg legbiztosabban a fölösleges termeléstől.

Ezen iparágak még más jelentőséggel is bírnak a magyar mezőgazdaságra nézve: épségben megtartják talaja erőit. A szeszgyárak és főzödék a talaj-termékeknek csupán illékony alkatrészeit veszik fel a kiviendő gyártmányba, a trágya-anyagok, kivált pedig az ásványiak a maradékban tartatnak meg, mely a talajban vagy közvetlen, vagy étetés útján a marhagánjban vissza szivároghat. Ép így megmentik a malmok a korpát a talaj számára, miután általában csak a liszt szállítatik ki. Ha Magyarországnak ez idő szerint gazdag honi ipara volna, mely a mezőgazdaság terményeit itthon fogyasztaná el, a mezőgazdaság mindenkor ős erejében maradna benne. Így azonban Magyarország is oda jutand, hogy a talaj ma-holnap ép oly szűk marku lesz a mezőgazda irányában, mint másutt, hol a paraszt csak kölcsönözni tanult tőle, de nem visszafizetni is.

Mindenekelőtt fejlettebb honi ipar szükséges a magyar mezőgazdaság felvirágzására. Ennek fogyasztói mai nap a távol külföldön élnek. Azon árból, melyet terményei után ezekből kap, tetemes részt le kell vonni a szállítási költségek viselésére. A magyar mezőgazdaság nagyon kevés belföldi fogyasztóval bír. Ez máskép lenne, ha ipar települne belé. Akkor a gabna termő helye mellett fogyasztatnék inkább, s a drága szállítás, mely a termény értéke legnagyobb részét elszedi, ki esnék a számításból. Mai nap a termény kettős útát tesz, nyers anyagkép szállítatik külföldre, s gyártmánykép kerül vissza. Ettől honi ipar megkimélné az embert. És továbbá belföldi fogyasztó biztosan megveszi a belföldi terményt, míg a külföldi piacon nagy a verseny, s magas szállítási költség is terheli a magyar árút.

Nemcsak a gyapju a posztóban, a repeze a finomított olajban jó Magyarországra; a gabna is a többi árúban kerül vissza, s pedig napszám (munkadíj) alakjában. A brünni takács munkája, ki a magyar embernek posztót csinál, nagy részben magyar búzával fizetetik.

Bevégezem rövid előadásomat a nevezett jeles német író eme szavaival: senki sem kételkedik benne, mikép egyedül az ipar teendő Magyarországot oly ország és állammá, mely művelt ország és művelt állam mellöknevére igényeket formálhat. Adja Isten nekünk ez időt minél előbb elérni!

Réti János.

Lovat, vagy szarvasmarhát tartson-e nálunk a kisebb gazda?

A statistikai adatok igazolják, hogy nálunk egy darab igás állatra — az ezen célra használt, tulnyomólag gyenge

paraszt lovakból egy drbot egy ökörrel vévén egyenlőnek — kerek számban 10.1 katastrális hold szántóföld, rét és kert körül megművelésre.

Sok volna ez egyáltalán még a mi külterjes gazdálkodási módunk mellett, sok még akkor is, ha az igás állatok kis- és nagy birtokon egyenlően elosztva s mindannyian legalább tülhetően tartva, középminőségűek volnának.

De ha tekintetbe vesszük, hogy összes földterületünk 32.3%-a, majd harmadrésze a kisbirtokosok, olyan gazdák kezében van, kiknek telke 5—30 holdas közt változik, ha tekintetbe vesszük, hogy ezek aránylag legtöbb igás állatot, még az 5 holdas is legalább 2 drbot, többnyire egy pár lovat tart; ha meggondoljuk, hogy igás állataink tulnyomó nagy része a gondatlan tenyésztés, a növendék korában való sanyaru tartás, gyakran korai kiméletlen használat folytán satnya és tökéletlen, s hogy ezen tökéletlen állatokat is, különösen nagy birtokainkon az ökröket igen hosszú ideig, még akkor is használják, mikor már jól táplálkozni nem bírnak s természetesen többnyire akkor mondják fel a szolgálatot, mikor rájuk legnagyobb szükség van, mikor pótlásukra gondolni sem lehet s így a helyettük is végzett munkában meg a többiek fáradság ki, ha meggondoljuk, hogy szeszélyes égaljunk alatt, külterjes és egyoldalú gazdálkodásunk mellett roppant sok munka rövid időre torlódik össze: be kell látnunk, hogy egyrészt földünk gyarló megművelésének, ez által a termések hanyatlásának s a jövedelem apadásának, másrészt meg azon igen gyakran tapasztalt szomorú jelenségnek, hogy az igás állatok még jó tartás mellett is időnként hirtelen leromlanak s ez által a kellőnél sokkal több takarmányt igényelnek s előbb, mint kellene hasznavehetelenné válnak; egyik legfőbb oka éppen abban rejlik, hogy sem számuk, sem minőségük nem kielégítő.

A ló- és szarvasmarha-tenyésztést, mint az állattenyésztés azon ágait, melyek arra szorult gazdaságunkat jó igás állatokkal ellátni képesek, volna szükséges már csak ez indókból és még akkor is melegebben felkarolni, ha gazdálkodásunkat általában belterjesebbé tenni, s ez által a mostani igás-erő szükségletünket fokozni nem akarjuk.

S mi természetesebb, mint hogy az állattenyésztés ezen ágait első sorban a kisebb gazdáknak, a különböző körülmények szerint nemcsak 10—30 holdasoknak, hanem még olyanoknak is, kik 100—200 holdat bírnak és kik a mi viszonyaink között, melyek a husjuhnak általános terjesztését ma még kizárják, más állatot eladásra haszonnal éppen nem tenyésztenek, kiknek ezen igás- és egyedüli haszonállataik is, kell melegebben felkarolni.

Csak az lehet kérdés, hol és melyik ágát, a ló- vagy marhatenyésztést karolja-e fel inkább?

Eddig, ha nem is a lótenyésztés, de az igás-ló-tartás éppen a kisgazdáknál, kik egy pár igás állatnál többet nem tarthatnak, nemcsak ott volt tulnyomólag szokásos, hol a gazdasági körülmények, a földek fekvése és minősége, az égalji és időjárási viszonyok ez állatra kedvezőbbek, vagy legalább is a szarvasmarhával egyenlően kedvezők, hanem gyakran olyan helyeken is, melyek az elősorolt viszonyok miatt éppen az utóbbi állat tenyésztését és így tartását is indokoltabbá teszik.

E jelenség okát mindenekelőtt eddig fejletlen közlekedési eszközeinkben kell keresnünk. Azon helységek kiszegzdái, kik nemcsak saját nélkülözhető terményeiket kénytelenek 5. 6. néha 10 mértföldnyire is értékesítés végett a legközelebbi vasútállomásig vagy hajózható folyóig rossz úton s innét az apró szükségleteik kielégítésére szükséges tárgyakat visszaszállítani, hanem kiknek még az év legnagyobb részén át a környékükbeli nagyobb birtokosok nyers terményeinek tömeges szállítása, melyet azok maguk legrikábban eszközölnek, a lakosság piacról vett tárgyainak fuvarozása, földjeik művelése mellett igen szép mellékes keresményt biztosít; nem gondolnak, s nem is gondolhatnak arra, hogy igába szarvasmarhát használjanak, hanem tartanak s a mennyire a körülményeik engedik tenyésztnek is lovat; kevés és silány takarmányukkal azután jó ha ezeket bírják táplálni, s ritkán tudnak még egy rossz tehenet eltengetni, de már ivadéka felneveléséről szó sem lehet. Megmagyarázza továbbá némileg ezen jelenséget az, hogy a közmunkát legtöbb esetben, az előfogati kötelezettséget mindég csak lóval lehet természetben leszolgálni.

Egy harmadik oka e tapasztalatnak az ilyen lovaknak a szarvasmarháéhoz viszonyított olcsó ára.

Oka végre a szokás, mely a fiuval nemzedékeken át megkedveltette apja lovait, s eszébe sem hagyja jutni, hogy azokat más állattal cserélje fel.

Természetes, hogy ott, hol a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, s ha több állatot, mint a mennyit igájában haszonnal alkalmaz, eltartani nem bír, a gazda mindig lovánál fog maradni, sőt ha csak némileg teheti, jobb kanczájától, hogy a faja ki ne vesszen, egy-két csikót nevel, s az ilyen vidék bárhol kedvezzenek is a többi körülmények a marhanevelésnek, ha valamit tenyészt, még csak a mondott körülmények meg nem változnak, lovat fog tenyésztetni s előremenetelét csak ezen tenyésztési ág emelésével lehet elősegíteni.

Ha az előadott körülmény arra nem utalja is, tartson és neveljen továbbra is lovat az a kis földműves, a ki a hazánk nagyrészt képező sík, gazdagtermésű réteket nélkülöző tartós szárazságnak kitett vidéken lakik; itt a még többnyire elég tágas közlegelőt, kevés, de jól tápláló szálas takarmányát és szalmáját szemtakarmány segélyével kis gazdaságban egy állat sem értékesíti jobban, mint a leginkább keleti, arab származásu ménekkel annyira nemesített magyar ló, hogy a könnyű katona alá való paripa iránt támasztott kívánalmaknak megfeleljen.

De egészen más helyzetben van az a kis gazda, kinek földje domb- és gazdag fűnövésű hajlásokkal váltakozó, a legtöbb mesterséges takarmány termesztésére alkalmas vidéken, vagy nagyobb folyóink mély hatalmas termőrétegű völgyeiben s valami főközlekedési vonaltól nem távol fekszik. Ezek a lótenyésztésnek lehetőleg kedveznek, de fekvésüknél, növényzetük-nél fogva a szarvasmarha-tenyésztésnek is legjobb helyei és itt ok nincs, mely kizárná ez állatnak igában való használatát.

Itt tehát már számítani, s a mellékes körülményeket is latba kell vetni a gazdának, s ahhoz az állathoz állni, a mely szűkebb viszonyaihoz képest és a szerint, a mint gazdaságát berendezni neki a legtöbb hasznot, s közvetlen, vagy közvetve a legnagyobb tiszta jövedelmet nyújtja.

Lovának, hogy belőle a marhatartásával felérő hasznot huzzon, legalább a jó és eléggé csinos kocsi, a még nemesebb charge, a nehezebb, de a mellett elég mozgékony tűzér-, vagy a már sokkal nehezebb, jól fizetett igás ló jellegével és kellékeivel is kell bírnia, — mint mindenki előtt tudvalevőt nem is emlitem, hogy mindenekfelett ép, hibátlan lónak kell lennie, — s ha potom árért el nem akarja vesztegetni, teljesen betöltött négy, leggyakrabban ötödfél éves koráig kell tartania; de éppen az ilyen vidékeken osztják és szántják fel leginkább a közlegelőt, s így azon nem tarthatja, különben is legfeljebb 2—2½ éves koráig tarthatná, mert két lovat és ivadékait, de még egy kanczát csikaival s melléje egy használati lovat sem bír kis földjén kitarítani, ha pedig nem fedeztet minden évben, befektetett aránylag tetemes tőkéje hever és fogy is gyümölcstelenül, s így 2—2½ éves korában befogja a csikót anyja mellé s végzi vele nem éppen sok munkáját, addig pedig fut a kocsi után, vagy mozog az udvarban; és tagadhatlan, hogy nagy vigyázattal, gondnal így is lehet jó lovat nevelni, s a mint a tapasztalás bizonyítja, ilyen vidékeken még ilyen kiszegzdák is tényleg tenyésztnek, s ha azt az ez esetben szükséges gondot kifejtik, sikerrel tenyésztnek, csak tenyészszemek tovább is és igyekezzenek emelni különösen lovaik minőségét; de én azt hiszem, hogy ily viszonyok között azt a pénzt, a mit a lótenyésztést hoz, sokkal kevesebb gondnal és a mi nagyon számításba veendő, hasonlíthatlanul kevesebb kockázattal szerzi meg, ha marhát tart és nevel.

Alig van az ilyen vidéken olyan kiszegzda, ki házi tejszükségletének kielégítésére legalább egy rossz tehenet úgy is ne tartana; tartson ezután két jobbacskát, ne adja el szopós korukban ezek borját, hanem nevelje fel a szerint, a mint bírja, vagy mind, vagy egy részét 3 vagy 4 éves korukig, adja ezeknek azt a takarmányt, vagy ugyanazon a helyen, de inkább marhának termesztett, a mit előbb lovainak adott, értékesítse, etesse fel ez állattal háztartása, szőlője, kertje hulladékait, melyeket lóval kihasználni nem bírna, s eddig többnyire összegyűjteni is elmulasztott, s ezek az ő munkáját, mert kis földjén olyan gépekkel, melybe csak ló való, úgy sem dolgozik, ép oly jól elvégzik, terményeit közeli piacára ép úgy beszállítják, mint azelőtt lovai tették, s a végeredmény, az elért haszon rá nézve már most is, de kiváltképen a tejet, hol az ily állapotban előnyösen nem értékesíthető, kellőleg feldolgozni s maga, vagy szövetkezés útján, jól eladni megtanulja, annyira kedvező lesz, hogy szívesen megfizeti közmunka váltóságát, talál módot az előfogati kérdésének rendezésére és eszébe sem lesz megbánni, hogy elég erős volt lemondani a megszokottról, lemondani arról, hogy saját kendős lovain járjon lakodalomba.

Hogy pedig a kultura bizonyos fokán levő hegyvidék, hided völgyeivel, nedvűs növényeivel, s nálunk többnyire sűrűbb népességével akár tartását, akár terményei, különösen teje értékesítését vesszük tekintetbe, a kiszegzdát egyedül a szarvasmarha-tenyésztésre utalja, az annyira a viszonyokból folyik, hogy itt csak úgy lehet virágzó állapotok elérését reményleni, ha ezen tenyésztési ág mind mennyiségre, mind minőségre a mostaninál sokkal, de sokkal magasabb fokra emelkedik.

Az előbbinél már nagyobb, de még mindig akkora birtokon, melyen még mint fentebb említettük a finom posztógyapjas juhtenyésztés haszonnal nem lehetséges, vagy magát csak úgy fizeti ki, ha — a mi aránylag ritkán fordul elő — erre az összes viszonyok annyira kedvezők, a marha- és lótarásra pedig oly kedvezőtlenek, hogy ezeket a legkisebb létszámra szorítja, az ily haszonállatot mind úgy veszi és az egész gazdasági üzletet az ilyen birkatartás kívánalmainak megfelelőleg rendezi be, melyen a termelésnél aránylag a gazda, — legyen az akár tulajdonos, akár bérlő — és családja, úgy a cselédek és munkások szükségleteire kell aránylag igen nagy tekintettel lenni, melyen az állati termények tömeges előállításáról alig lehet szó, s melynek hatása nálunk a különböző körülmények szerint többnyire 100—200, néha 300, igen ritkán 400 holdig is terjed, aránylag talán országszerte legnagyobb mértékben el van hanyagolva az állattenyésztés, s azt itt leginkább szükséges minden tekintetben mielőbb emelni, s legmelegebben felkarolni.

Ily gazdaságokon igában már többnyire lovat és marhát kell tartani, egyiket vagy másikat lehet, de legtanácsosabb mind a kettőt tenyészteni. S ebben a gazdaság fekvése, a földek minősége és az égalji viszonyok is ritkán, legteljebb a végletekben gördítenek elháríthatlan, vagy nehezen elhárítható akadályt; a piac, eladhatási viszonyok s a vidék általános tenyésziránya pedig annyiban gyakorolnak befolyást, hogy vagy az egyik, vagy a másik ágát szorítjuk meg inkább, esetleg annyira, hogy az csak a gazdaság saját szükségleteit elégíti ki. S hogy ez így van, be kell látnunk, ha meggondoljuk, hogy egyrészt tejre ilyen helyen okvetlen szükség van, az ökörnek munkát mindig lehet adni, a marhavevőre bárhol és illő árért talál; de másrészt míg ma már nagyobb gazdaságban a cséplő, vető, kapáló, gyűjtőgép okvetlen szükséges, a kaszáló, arató-gép talán nemsokára nélkülözhetlen lesz, s ezekkel tökéletes munkát csak jó ló tesz; s végre, ha tekintetbe vesszük, hogy ezt mily nehéz kapni, s ha tudják és látják, hogy ha igazán jó, mily könnyű eladni; legjobban tesszük, ha mindkettőt nemcsak tartjuk, de tenyészítjük is, még pedig annyival is inkább, mert bármily határozottan egyik állatnemnek való legyen is a gazdaság takarmánya, mégis mindig van annak bizonyos része, melyet más állatnál jobban ki lehet használni. A mi, újra ismétlem, mind nem zárja ki, hogy a fősulyt a kis gazdaságoknál tüzetesebben érintett helyi körülmények szerint az egyik vagy másik tenyészési ágra fektessük, s nagyobb mennyiségben eladásra leginkább tenyészünk.

(Földmiv. érdekeink.)

Dr. Schmidt József.

Kolozsvár gyümölcsészete és szőlőszete.

„Belső kertjeink.“

X.

Elhagyva a „tordai útban“ a Herczeg kertet, s tovább „Görgyfalva“ felé menőleg „Bányai villát“, a Kócsi-féle, — most dr. Szabó Károly egyetemi tanár ur tulajdonát képező kertbe jutottunk, hol tulajdonosnő ő nagysága jelenlétében, megejettük szokott szőlőgyök vizsgálatunkat, melynek végeztével itt is meggyőződünk affelől,

hogy nincs több baj, mint más, — már megjárta hegyeink és belső kertjeinkben.

Legcsekélyebb jelével sem találkoztunk a phylloxera-róm létezésének.

E kertet boldog emlékü Kócsi Károly tanár alapítá, körül-belől 13—14 év előtt, élete végső pár évében, s habár egyszerű, de a szó teljes értelmében, példányszerű természetéből folyólag nem is parkirozta, s fordított külsőség tekintetében valami nagy gondot kertjének látszatosságára; — annál többet tett belérték esítése tekintetében, — beplántálván ő ide az általa akkor jeleseknek talált gyümölcs és szőlőfajokból igen sok jelest és kitünőséget. S minthogy oly áldott szűzföldbe telepíthette be ide a ref. collegium melletti tanári kertjében már teljes diszben levő ojtvány és szőlő gyűjteményéből a kiváló fajokat, valóban kanaáni áldással jutalmazták azok a mostani, szintén kitünő kertészeti és gyümölcsészeti érzékkel bíró tulajdonos családot.

Tizenhárom éve lesz már június 2-án, hogy az alig 42 évet élt, s gyümölcsészettünket és szőlőszettünket oly féltő gondal és egyszerűtettel ápoló derék férfi jobb hazába költözött, de azért nincs nap, nincs összejeövetel, hogy széles körben ismeretes neve ne emlegettesék azok által, kik néhány évi működése alatt, tőle a természetben való lankadatlan munkásságot, az áldásosan jutalmazó növényekkel való bibelődést elsajátították.

Élni fog emléke sokáig — sokáig, már csak „Közégsi faiskola“ czimü művében is; mert még ma is (1871-ben adatott ki) megállja helyét legióra menő társai közt. De él és élni fog emléke azokban a nemes fajú szőlőkben és különösen körte fajokban, melyeket tanári első éveiben oly nagy pénzbeli áldozatok árán is megszerzett és plántált be abba a kertbe, melyből a nemes collegiumi ifjuság hosszú időn keresztül merítette az ő tapintatos bánása és bő tudománya alapján, e nemü ismereteit is.

Nincs ma már ugyan e kertben egyetlen szőlőtő is, mert a mint ezt már olvasóink tudják, a fatum úgy akarta, hogy gemmisittessék, kiirtassék; de nem veszték el a fajok, mert azokat „brétfői“ és fönnebb jelzett kertjeibe elszaporította, s diszlenek és hirdetik hangosan, rövid ugyan, de még nagyon sokáig fönmaradó áldásos működését.

Igen, mert ő, habár drágán is jutott speciálításaihoz, szives készséggel megosztotta hajlandóságot mutató üggyársaival azokat, s így csaknem behálózták az általa importált fajok, közvetlen és közvetve összes nevezetesebb belső kertjeinket.

Voltak ugyan már az ő működése előtt is, — a mint ezt már részben szintén közölni volt szerencsém, — kiváló fajta gyümölcsökkel és szőlőkkel beállott kertek, de néhány egészen újjal bizonynyal ő gazdagította most már csaknem teljesnek mondható kolozsvári szőlő-gyűjteményünket. Áldott legyen ezért is emlékezte!

Tehát a „dr. Szabó Károly kertben“ vagyunk, hol a kert közepén nyílik egy jókora tágas út, s kétoldalt közvetlenül a dús természettel rakott remek csemege szőlőfajok sorai gyönyörködtetik szemünket, s oltják — kerttulajdonosnő őnagysága kegyéből — szomjunkat. Mint legkorábbi faj a Málinger vitte

még ekkor (jul. 27-én) a főszerepet, de más (Magdolna, lindani, Malvázia, Jakab-szőlő, egy pár féle gyöngyszőlő) fajok is már szemerkélhetők voltak, daczára az idő mostohasága miatt egy pár héttel viszszaemelésüknek. A szőlő soroktól jobbra balra a legnemesebb gyümölcsfajok gyönyörű fái foglalnak helyet, s nyújtják már júliuson kezdve szakadatlanul a jobbnáljobb gyümölcsöket, a nagy kedvvel foglalkozó család nagyobb-kisebb tagjainak élvezetüül és gyönyörrel párosult hasznos munkájának méltó jutalmául.

Megtalálható e kertben, de különösen a „brétfőben“ nagyobb része azoknak a gyümölcsöknek, melyeket „Községi faiskolájában“ termelésre ajánlotta az alapító, hanem egy párt teljességgel nem fődözhattunk föl mégis; s így aligha meg nem kell elégednünk azzal, hogy „neveiket följegyezte a kronika.“ Így pl. nem találtuk a „Ferencz szilvát“, melyet a boldogult Nagy Ferencz nagyérdemü úttörőnk halhatatlan nevére keresztelt; nem a Váradi (korai) kajszint, nem a korai muskotály kajszint, s nem egy pár jeles egrest, pl. a „Jolly minner“-t, a „Conquering Heró“-t, a „Duk Wing“-t. S pedig már csak egres gyűjteménye is páratlan volt e kert megteremtőjének.

Teljességgel nem találtuk meg azt a nagy hírü Totleben körtét, melynek egyetlen ojtógalyáért 16 év előtt a megboldogult, a mint akkor monda 2 pengő forintot adott, s a melyből már csak drága voltánál fogva is, abban az időben kissé még nehéz volt nem gazdag vagy nem egész szenvedélyből gyümölcsészkedő embernek szerezni.

Nagy baj van, különben, a mint tudjuk, e körténkkal is; mert több helyről kapva már eddig is belőle gyümölcsöket, arról kelle meggyőződnünk, hogy mindez ideig még valódi totleben nem láttunk, nem izlettünk, s pedig bizony-bizony már eddig csak ez is megfordulhatott volna, ha nem is magán, de gyümölcsészeti szakosztályi asztalunkon. Ugy látszik, többféle egyebet bocsátottak helyette forgalomba a lelketlen üzérkedők abban az időben, mikor ez oly nagy hűhót csapott a világban, s ez okon kellett anyagi csalódásnak történnie. Hogy teljességgel nem érdemli meg azt a nagyszerű kitüntetését, a melylyel elhalmozták, elég világosan megmondja Bereczki Máté a „Gyümölcsészeti vázlatok“ első kötetében; de hogy mégis minden kutató gyümölcsész-barát vágyott és vágyik a valódi totlebenre, elvitázhatlan tény. Egyedüli biztos forrása bizonynyal ennek is a Bereczki Máté mező-kovácsnázi páratlan tisztaságú telepe Csanádmezgyében. *)

De talán kissé hosszacsán is foglalkozánk e kerttel? Bizony nem. Sokat, nagyon sokat ellehetne s kellene is még erről elmondanunk, s különösen ennek kapcsán néhai ügyvi-

*) Bocsássanak meg faiskola s ojtógaly termelő tulajdonosaink e kitüntető nyilatkozatunkért; de a ki csak pár percze is másokat bocsát egy s más sarkalatosabb teendők elintézése, s különösen ojtás, nemesítés tekintetéből gyümölcsösébe, — eo ipso — ki lehet téve a zavarnak; de Bereczkiről tudjuk, hogy ő egymaga végzi mindezt, s igazi lelkiismeretességgel igyekszik édes hazánkat e tekintetben is az azt megillető magaslatra emelni a külföldiekkel szemben. Sz. L.

vönkről, de remélve, hogy ismertetéseink bevégeztével nyílik még alkalmunk „erdélyi jeles gyümölcsészeinkről“ is külön egyet s mást elmondani; még csupán annyit jegyzünk meg, hogy ez egyszerű, de szintén ritka beltartalmu kert méltó kezekre került, s valóban érdemes arra, hogy az effélék iránt is érdeklődök, s pedig hála jobb sorsunknak, Kolozsvár lakóinak emelkedettebb része már nem csak érdeklődik, de tettel is bizonyítja ebbeli előrehaladottságát, tavasztól őszig tartó virány idején, ezt is figyelmök és tanulmányuk tárgyává tegyék.

E helyiség a „békási“ útban a „Bojtha kerttel“ csaknem átellenben, keletnek nyulva terül, s mint élő emlék hirdeti ez is korán elköltözött Kócsink áldásos munkálkodását.

Búcsut véve e kerttől, s illetve az abban most is szorgalmatoskodó tulajdonosó ő nagyságaiktól, az előbb említett „Bojtha kertbe“ léptünk, hol szintén az egész család népét sürgés forgásban találtuk. A mi tulajdonkép nem is történhetik máskép, ha egy ilyen nagyszabású, s különben is kiváló gonddal berendezett kertet kellő rendben akarunk tartani.

Első gondjaink egyike, s természetesen legfőbbike itt is az volt, hogy ifj. Pataki Sándor tanácsjegyző urral a szőlőtökéken tettük meg vizsgálatunkat az egész tulajdonos család érdeklődése mellett, de hála Istennek itt is sikertelenül.

A szőlőtelep nagy részben asztali specialitásokból áll, s igen nagy gonddal, s a mint látszik, szakértelemmel helyezve el, csak egyetlen baj az, hogy mivelése nincs egészen ahhoz értő kezekben; mi miatt a tőkék betegeknek néznek ki, s termésük is nagyon silánynak mutatkozott. Megadva azonban csekély ismereteim szerint az ebbeli utasítást, teljes biztossággal hiszem, hogy pár év alatt egy ahhoz igazán értő vinczellér kezei közt teljes diszlsbe jönnek; a mit annyival remélhetőbben állithatok, mivel a tulajdonosó ő nagysága is kedves leányaival együtt fogadást tett, hogy mesterségünket elsajátítják, s vinczellér czéhü nk höz szegődve, fogják boldogítani gyöngéd ujacskáik érintésével, babrálásával a nemes tőkék üde sarját, gyenge „fácskáit.“ S mi elhittük, hogy úgy lesz; s ha úgy lesz, akkor arról is bizonyosokká vagyunk téve, hogy azok az áldott növények új életre serkennek.

A szép szőlő gyűjteményen kívül minden szükséges, hasznos növényzet föltalálható e kertben, s különösen a gyönyörű fejlettségü és növésü remek fajú alma, körte, szilva, meggy, kajszin félék dús terméssel rakodtan.

E kert különben, a mint táblákra osztottságából is következtethetni, diszkeríté alakot nyert volt; de most felnöve, a kissé sűrűn ültetett gyümölcsfák, csak a még most is elég rendben tartott szép útak jelezik annak egykori voltát, csaknem erdővé tömöttülve benne a 15—15 éves gyümölcsfák.

Egyetlen hibája van csupán e kertnek, s ez abból áll, hogy a gyümölcsök valódi nevei nem tartattak benne eddig kellő evidentiában; ezutánra azonban erre is súly fog fektettni, s így minden tekintetben egyik legjelesebb városi kertünkké váland e tekintetben is.

Szentgyörgyi Lajos.

Önetető és dobvédő készülék cséplőgépekre.

(Marshall Sons & Comp. Limited szabadalma.)

A cséplőgépek egyenletes etetésének eléréséhez különösen gyakorlott és óvatos munkás szükséges, mert ez által a cséplőgép működése lényegesen befolyásoltatik, s a vigyázatlan kezelés, fájdalom már igen sok esetben nagy szerencsétlenségeket okozott, sőt emberéletekbe is került.

Miután ily gyakorlott munkások nem mindig állanak rendelkezésre, legcélszerűbb az etetést gépezet által végeztetni. Ez irányban már igen sok kísérlet történt és Marshall Sons & Comp. Limited cégnek sikerült egy ily gépies önetető készüléket

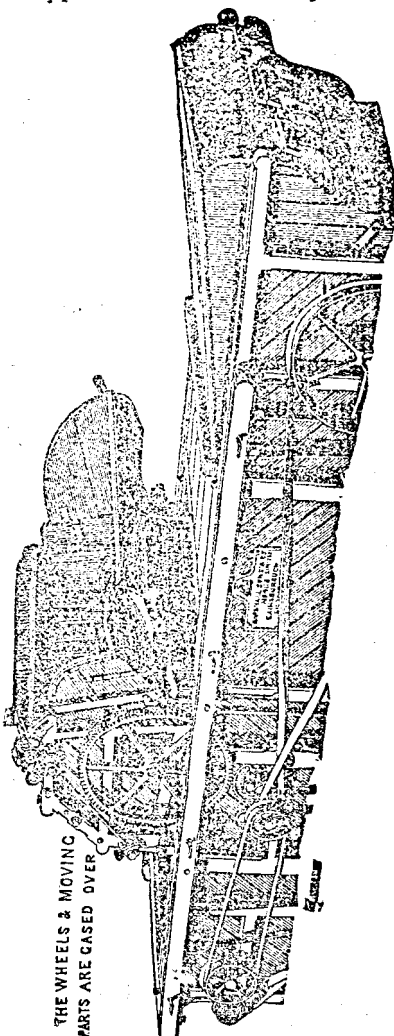
biztonsági készülékkel egybekötve szerkeszteni, mely a cséplőgép egyenletes etetésén kívül a munkást az etető nyílásba eséstől is megvédi. Ezen készülék tökéletesen jónak bizonyult és már kiállításon is sokszorosan ki lett tüntetve.

Munka közben a fogaskerék és a mozgó részek fedve vannak.

Ezen gépies önetető készülék egy forgó dobból áll, melyen az alsó vezető deszkák közelében levő szegek vannak alkalmazva. A felvágott kékék ezen deszkára esnek és tovább hajtának a forgó tengelyhez egy sor forgó fog segítségével, melyek a gabonát a szegek kerületébe szállítják; ismét azután hosszában tovább hajtatik egy sor lengő villához, mely a gabonát a cséplődobhoz való futása közben szétosztja. Ezen lengő villák a gabona különféle minőségének megfelelőleg állíthatók.

A biztonsági készülék egy kiemelő készülékből áll, mely a tengelyt megállítja, a mint nehéz tárgy — például ember — az etető deszkára esik, mely különben egy megfelelő erős rugó által lesz fektében fentartva. A deszka mozgása egy egyszerű emelő gépezettel lesz a kiemelő készülékre átvive, mely az etető készülék hajtó szijját az ékelt szij-kerékről a szabad szijkerékre tolja, s ez által a gépezet működését azonnal beállítja.

Ezen önetető és dobvédő ára 300 o. é. forint. Marshall Sons & Comp. Limited cég képviselője Magyarország és társországai részére: Graepel Hugó Budapesten, VI. bárány-utca 16. szám.

Ezen ismertetést azért közöljük már most, hogy az érdeklődő t. gazdaközönség netáni megrendeléseit még idejekorán megtehesse.

EGYVELEG.

— Értésítés és fölhívás. Az erdélyrészi okszerű méhész-egylet „kolozsvári köre“ január hó 26-án tartott estélyén abban állapodtak meg, hogy február 9-én a szokott tárgyalások befejeztével méz-izlelőt rendez. Célja ez izlelőnek megtudni, hogy Kolozsvár különböző határ- és város részeiben termelt mézek minősége közt van-e lényeges különbség?! S constatálni egyszersmind ez alkalommal azt is, hogy mely helyen, miként sikerült a múlt évben a méhészkedés? Hogy jelzett napon tartandó estélyünk tanulságos voltán kívül élvezetes is leend, önként értetődik. S éppen ez okon üggyársi tisztelettel hívjuk föl érdeklődő, de egyszersmind komoly elhatározású feleink becses figyelmét ujólag is e körülményre, s ebből folyólag a minden szombaton d. u. 5 órakor tartatni szokott méhészeti estélyeinken való szives részvételre. Kolozsvárt, 1884. febr. 4.

Szentgyörgyi Lajos,
egyleti titkár.

— Czinkupak-e vagy szurok? A palaczkborokat czink-kupakkal vagy gyantanemű anyagokkal — az ugynevezett palaczk szurokkal — szokták a levegőtől elzárni. Az első több okból pl.: könnyű kezelés, czim és czégazonosság miatt mind inkább nagyobb és nagyobb elterjedésnek örvend ugyan; de mégis oly bőroknál, melyeket éveken át elakarunk tartani, a szurok elsőséget érdemel és a többinél sokkal czélszerűbb, minthogy a dugónak lyukacsait és az üveg szája körüli tért tökéletesen befogván, a bort légmentessé teszi. Sok ilyenemű szurok létezik, mégis legjobbnak bizonyult az, a melyik 4 rész fehér szurok, 4 rész kolophonium és két rész sárga viasz keverékből áll és mely keverék mázos lábosban gyöngye tűz felett összeolvasztatik; az így elkészített anyagba mártandók be a teletöltött és bedugaszolt palaczkok és kétszer-háromszor megforgatandók benne azoknak szája, hogy e langyos gyanta minél jobban rájuk csavarodjék.

(B. L.)

— Szeder magosztás. A m. kir. orsz. selyemtenyésztési felügyelő ingyen oszt ki szeder (eperfa) magot, a kik tehát teljesen díjtalanul és portomentesen kívánnak ilyen magot nyerni, forduljanak ez iránt a m. kir. orsz. selyemtenyésztési felügyelőséghez Szegszárdon, honnan a szeder mag és a szederfatenyésztési utasítás nekik minden költség nélkül meg fog küldetni.

— Értésítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és

bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest február 1. | Bécs február 1.

Buza	9:25—10:00 frt	9:50—10:40 frt
Rozs	7:70—8:00 frt	8:25—8:65 frt
Árpa, takarmány	7:15—7:40 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7:60—8:80 frt	8:50—9:25 frt
Árpa, seres	9:00—10:30 frt	9:00—11:50 frt
Zab	6:75—7:10 frt	7:20—7:50 frt
Törökbuza	6:60—6:75 frt	6:90—7:95 frt

Budapesti marhavásár január 31-én. Őszzes felhajtás 1451 db. nagy és 1266 db. apró marha. Ebből eladatott 18 db. bika, 1029 db. ökör, 428 db. vágó tehén, 140 db. fejős tehén, 35 db. bival, 564 db. borju, — db. birka. Árak: bika darabonként 85—175 frt, ökör páronként 190—265 frt, vágó tehén páronként 160—285 frt, fejős tehén darabonként 75—160 frt, bival páronként 140—200 frt, borju drbonként 8—26 frt, bárány páronként — frt, birka páronként — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 51—55 frt, tehénhús 48—52 frt, borjuhús 72—73 frt, bivalhús 45—49 frt.

Bécsi marhavásár január 28-án. Őszzes felhajtás 3051 drb. és pedig 2024 drb. magyar, 518 drb. lengyel és 509 drb. német fajta, melyből 2919 drb. ökör, 100 drb. tehén, 30 drb. bika és 2 db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 52—65 frt, lengyel 54—60 frt, német 52—65 frt, tehén 46—57 frt, | bika — frt, bival — frt. Lábán darabonként — frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár február 1-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése.) Csekélyebb felhajtások és jelentékeny fogyasztás következtében az e heti üzlet változatlan árak mellett kissé kellemesebb hangulatban folyt le.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 290—320 klg. nehéz 48 krral, 180—260 kilogramm nehezek 46½—47½ kr. Öreg 300 klg. túli nehéz 44—45 kr, 50—55 klg. az életre, vidéki sertés 44—46 kr. Transziban: szerbiai 45—47½ kr., romániai 45—47½ kr, tuskés — krral tiszta klg. grammont. Összes felhajtás: 5754 darab, összes elhajtás 12166 drb.

Bécsi sertésvásár január 29-én. Összes felhajtás 6518 drb. és pedig 1461 drb. nehéz, 2201 drb. középnehéz és 2856 drb. süldő; melyből 5362 drb. magyar, 2856 drb. orosz-lengyel, drb. — szerb és — drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 42:50—45 frt, középnehéz 37—42 frt, süldő 32—38 frt; szalonna és zsír 51—56 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

PHOSPHOR-
lapdacs

mezei egerek tömeges kiirtására ajánlja ismert minőségben és olcsó árban.

SIPÓCZ ISTVÁN, gyógyszerész
(4—12.) Pécs. (2.)

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

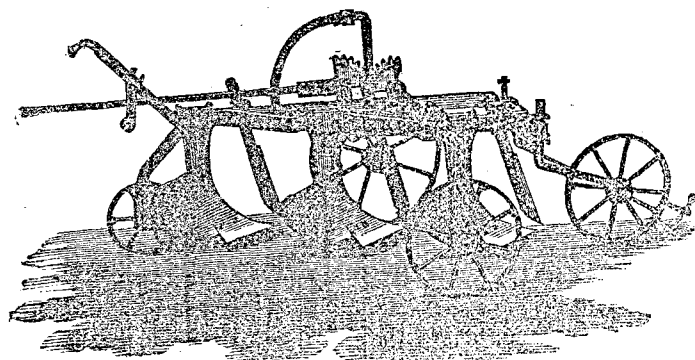
WALSER FERENCZ
első magyar gép-
és tüztöltőszerek, gyár,
harang- és érez-öntöde
ERDELYORSZÁGI FŐKÖZLEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monostoruicza 12. szám.

Tételesen leszállított gyári árak mellett.
(6—52.) (3.)

Üzlet nagybörítés és vízművészeti kellékek tárlata.

Szerelő-műhely vízvezeték kútak s berendezésére.

Az általánosan kitünőknek elismert és több első díjjal kitüntetett

Schlick-Krumpach-féle kettős és hármas ekéket kifogástalan kivitelben ajánlja a Schlick-féle vasöntöde és gépgyár részvénytársaságának

gazdasági gép-osztálya.

Budapest váci-út 1696—1699. sz.

(Központi iroda váci-körút 57. sz.)

Raktáron tart továbbá saját gyártmányu: Little Giant csöves tengeri darálókat, szabadalmazott csöves tengeri darálókat ló- és gőzhajtásra, egyes és kettős ör-lómalmokat szij- és kerék-hajtásra. Baker-féle gabona rostákat, tengeri morzsolókat, szecskavágókat stb. stb. Árjegyzék díj- és bérmentesen küldetik.

(5.)

(1—6)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tűzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balázsfalva	január	31	625	500	425	—	300	400	250	—	250	40
Bánfi-Hunyad	január	8	660	480	460	—	225	500	200	250	160	44
Besztercze	január	29	625	425	—	—	230	475	—	230	300	36
Brassó	február	1	665	560	450	380	270	440	340	196	250	44
Csik-Szereda	január	30	700	563	425	400	275	500	220	70	200	32
Deés	január	29	760	660	580	—	320	450	620	180	360	40
Déva*	január	26	1005	830	785	—	—	760	210	100	290	44
Dicső-Szent-Márton	január	30	550	450	450	—	275	425	380	260	380	44
Erzsébetváros	február	2	650	500	450	—	350	450	320	160	250	44
Fogarás	január	25	680	—	425	—	290	450	210	100	220	42
Gyula-Fehérvár	február	2	700	550	475	—	300	430	230	120	230	46
Gyergyó-Szent-Miklós	január	26	750	700	500	450	300	525	300	100	180	32
Hátszeg	január	28	630	540	420	260	240	440	120	8	300	44
Kézdi-Vásárhely	január	31	680	600	440	380	280	440	400	100	300	40
Kolozsvár	január	31	680	—	448	—	258	465	400	190	300	48
Maros-Vásárhely	január	24	860	630	—	—	—	—	520	200	450	40
Medgyes	január	31	670	585	455	—	285	425	160	90	230	38
Nagy-Enyed	január	31	625	500	425	—	360	425	480	180	280	44
Nagy-Szeben	január	29	740	620	470	—	290	450	220	140	375	44-46
Nagy-Várad	január	22	638	540	501	422	257	451	420	240	380	48
Segesvár	január	31	720	560	450	—	280	430	160	130	220	40
Sepsi-Szent-György	február	4	700	630	440	330	260	440	200	180	180	40
Szamosujvár	január	28	655	525	470	—	240	490	240	75	240	40
Szász-Régen	január	31	650	475	475	—	300	475	700	380	250	40
Szász-Sebes	január	24	725	600	500	—	325	440	210	140	240	44
Szászváros	február	2	690	590	470	—	330	430	300	70	210	44
Székely-Udvarhely	január	29	800	600	425	—	250	500	250	40	280	40
Szilágy-Somlyó	január	25	618	488	488	—	244	470	400	200	350	40
Teke	január	28	600	450	450	350	250	450	260	40	1200	40
Torda	január	26	625	450	450	350	260	410	200	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-26 1-30 1-36 1-40 1-52																			
		széri hirdetésnél bélyeggel együtt																			
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
16/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számítottak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyed rész

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utcza Minorita-épület.